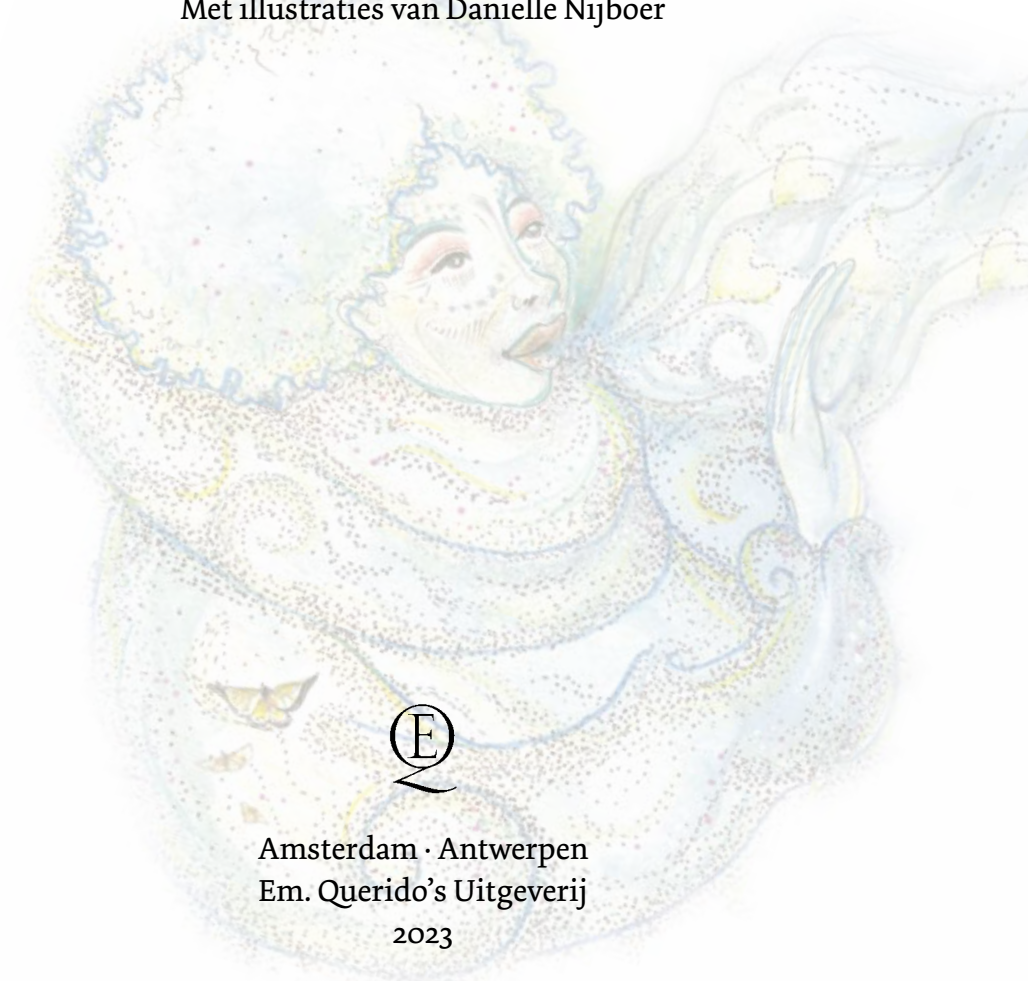

Ida Does

VIRGINIA

Een Afefe verhaal

Met illustraties van Daniëlle Nijboer

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij
2023

Op bladzijde 93 staat een verklarende woordenlijst.

www.querido.nl

Uitgeverij Querido ontving voor deze uitgave
een projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Copyright tekst © 2023 Ida Does

Copyright illustraties © 2023 Daniëlle Nijboer

Vormgeving logo Afefe Stories Joke Schat

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar
gemaakt, in enige vorm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van Em. Querido's Uitgeverij, Amsterdam.

Omslag Marry van Baar

Vormgeving binnenwerk Irma Hornman, Studio Cursief

ISBN 978 90 451 2852 8 / NUR 283

Afefe is het Yoruba-woord voor wind. In deze serie Caribische verhalen krijgt Afefe een magische betekenis. Elk verhaal is geïnspireerd door historische gebeurtenissen, maar de Afefe Stories zijn fictieve vertellingen die zich afspelen in koloniale tijden. Voor dit boek werkten we nauw samen met onderzoekers die zich verdiept hebben in het slavernijverleden van Aruba.

Ida Does

Daniëlle Nijboer

Ellen-Rose Kambel

Joan Windzak

DE MAGISCHE WIND

Ze woont boven de aarde bij de sterren en de maan, bij de zon en de regenbogen. De mensen die vóór ons leefden, kenden haar al. Ook de mensen die na ons komen, zullen haar ontmoeten.

Ze komt uit Afrika, is sterk, vriendelijk en behendig. Vliegend over landstreken, over oceanen en rivieren, langs watervallen en gebergten beziet ze ons.

Ze is een wind. Een buitengewoon lieve wind, dat kun je wel zien aan haar ogen. Soms, als ze boos is, kan ze heftig stormen, woedend en woelend, gierend en tierend. Wolken vergrauwen als zij ze meetrekt en wegduwt in haar razernij. Het kan dan akelig worden, met donderslagen en bliksems die de donkere hemel flikkerend doen oplichten. Oceaanwater wordt opgestuwd tot hoge golven. Bomen zuchten en kraken onder haar kracht.

Maar meestal, meestal is ze zachtvaardig en verkoelend wanneer de zon brandt en het heel erg warm is. Als een veertje aait ze langs je wangen, door je wimpers en je haar. Ze reist door de tijd, en wanneer ze denkt dat je haar nodig hebt, waait ze je tegemoet om naar je te luisteren, met je te praten, je te troosten, je kracht te geven of je zelfs te helpen kwaadwillende types dwars te zitten. Ze heeft wel één groot geheim: de mensen die haar zien

en horen, die kiest ze zelf uit. Wie is deze magische wind
vol verrassingen?

Haar naam is... AFEFE!

HET REGENT!

Harde plensbuien hadden Virginia vroeg wakker gemaakt. Buiten was het nog donker. Ze luisterde naar de roffelende regendruppels op het dak. Het geluid van de eerste regen na een lange, lange, droge tijd. Helemaal droog bleef het dan nooit in de hut. Virginia wist precies op welke plekken het dak lekte. Haastig zette ze enkele grote kalebaskommen neer om het water op te vangen.

Ze bleef nog even luisteren naar het geluid van de regen. Hard op het dak, druppelend in de kommen. De ademhaling van de anderen in de hut bleef regelmatig. Iedereen sliep nog. In gedachten zag Virginia hoe de regenton aan het einde van het pad zich nu vulde met regenwater. Daar kon ze zich mee wassen! Snel en geruisloos, veel eerder dan gewoonlijk, stond ze op.

In het donker liep ze op blote voeten en met een kalebas in haar hand het glibberige pad af. Behoedzaam zette ze haar ene voet voor de andere. Wanneer het zo hard geregend had, kon je makkelijk uitglijden. Ze luisterde aandachtig, speurend naar onverwachte geluiden. In het donker kon er van alles schuilgaan.

Maar het bleef muisstil. Zelfs de haan, die vroege herrieschopper, sliep nog. Als die begon te kraaien wist hij niet van ophouden. Dan duurde het niet lang meer

voordat de zon opging en moest je klaar zijn voor weer een werkdag op de velden van de *Shon*.

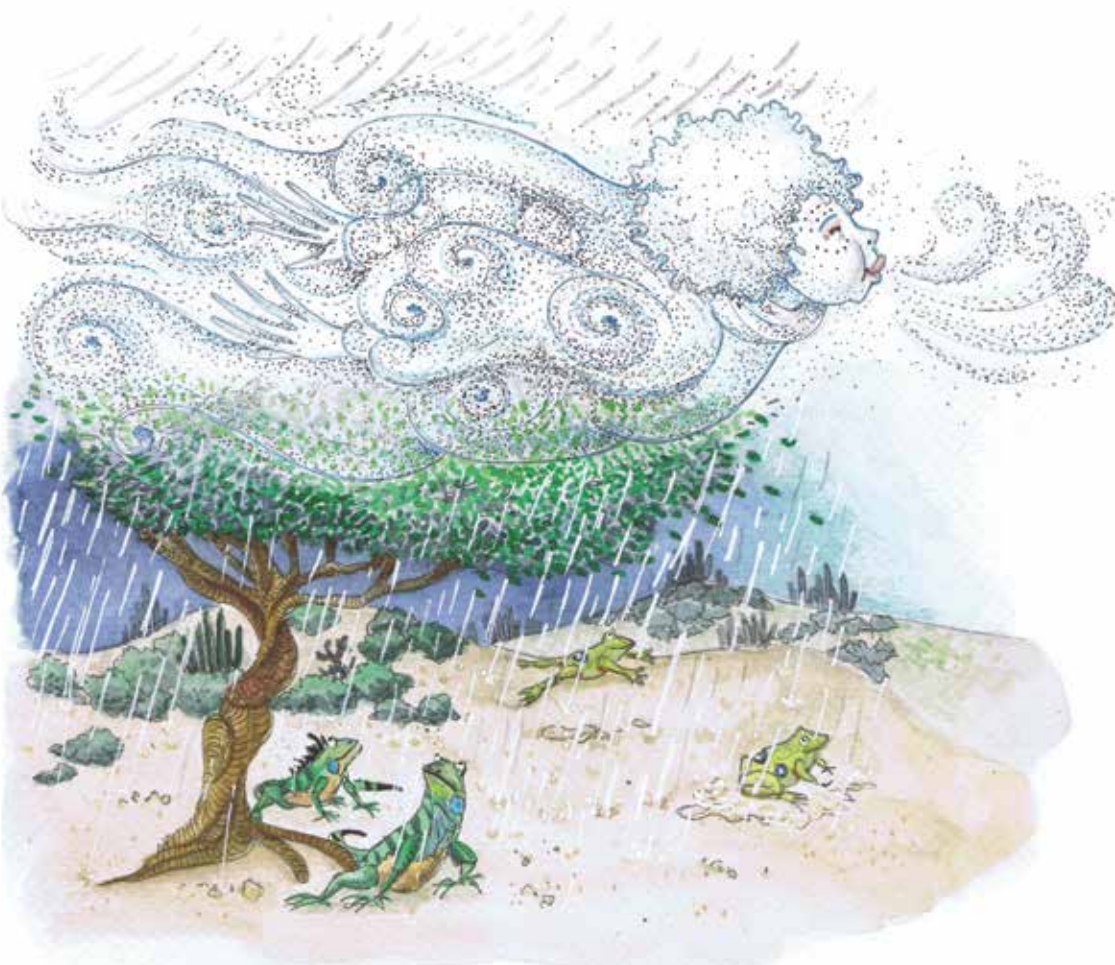
Daar wilde Virginia nog niet aan denken. Ze vulde haar longen met de frisse lucht en genoot van de verwikkelende geur van de regen. De regen was intussen gestopt; een enkele druppel droop van de takken van de dividivi-boom naast het pad. Op de bladeren verzamelden zich druppeltjes die in het sterrenlicht oplichtten als kleine kristallen. Virginia verheugde zich op haar vroege bad, een luxe die zij zich alleen tijdens de regentijd kon permitteren. Op het droge en warme eiland Aruba gingen soms maanden voorbij zonder een drupje regen. Dat waren barre tijden. Niet alleen was er heel

weinig te drinken, het baden kon je soms echt helemaal vergeten. Je was dan aangewezen op een bad in de zee. Dat was beter dan niets, maar je hield er zo'n rasperig gevoel op je lichaam aan over. Alsof er miljoenen kleine zoutkorreltjes aan je lijf kleefden.

De *Shon* uit het grote huis hield zich daar niet mee bezig, hij zorgde voor een goede aanvoer van water voor zijn gezin. Hij liet dat opslaan in tonnen in zijn loods en stuurde mensen die hij in slavernij hield soms naar de grote put om water te halen. Zonder een ezel of paard was het moeilijk om die waterput te bereiken. Voor *Shon Jan* stond voorop dat zijn plantage draaiende werd gehouden en er hard gewerkt werd door de mensen op het veld. Hij noemde hen 'mijn slaven'. *Catibo* zeiden de mensen zelf, omdat ze in slavernij gevangen gehouden werden. Iedereen noemde hem *Shon*. *Shon Jan*. Soms zei hij boos: 'Ik heet *Shon Jan Hendrik*!' Maar die Hollandse naam, 'Hendrik', klonk raar en de uitspraak was lastig voor wie gewend was Papiamentu te spreken. En Papiamentu was de taal van bijna iedereen op Aruba. Ook van Virginia.

De vrouw van *Shon Jan* was de *señora*: *señora Susanna*. Die naam was minder moeilijk uit te spreken, al veranderde de scherpe u wel in een ronde oe. Iedereen zei *señora Soesanna*. De *Shon* zei als enige altijd *Suuuuusanna*.

Gelukkig noemde iedereen Virginia gewoon Virginia. Iedereen, behalve de *señora*. Die zei altijd Virginia De-me-tri-cia. Dat was haar volledige naam: Virginia Demetricia. Maar door de manier waarop de *señora*

De-me-tri-cia uitspraak, had haar tweede naam een rare klank gekregen in Virginia's oren. Alsof die naam niet bij haar hoorde.

Op weg naar de regenton dacht Virginia even niet aan de Shon of de señora en ook niet aan die eindeloze droge tijd wanneer haar lichaam klam was van het zweet na het harde werken op het veld. Ze dacht alleen aan het frisse water dat uit de hemel was komen vallen en dat ze zo dadelijk rijkelijk over zich heen zou plenzen.

Ze had heel stilletjes naar de gezichten van haar slapende broers en zus gekeken. De tweeling Juliana en Juliaan was twee jaar ouder dan Virginia. Placido was de jongste. Hij was gevoelig en lief, ze hielden allemaal zielsveel van hem. Virginia maakte zich vaak zorgen om hem; het was alsof ze een extra zintuig had voor alles wat er met Placido gebeurde. Alsof zij voelde wat hij voelde.

Hij heeft Mami nooit gekend, dacht ze vaak. Ze wist dat Placido zich er schuldig over voelde dat hun moeder twee weken na zijn geboorte was overleden. Virginia had hem vaak genoeg gezegd dat hij er niets aan kon doen. Mami was ziek geworden met hoge koorts en had geen medicijnen kunnen krijgen om beter te worden.

Maar Placido bleef zich vanbinnen rot voelen daarover. Hij deed hard zijn best om zijn broer en zussen niet voor de voeten te lopen. En zij op hun beurt zouden Placido nooit het gevoel geven dat hij iets verkeerd had gedaan. Het leek wel alsof ze zonder woorden hadden afgesproken dat ze samen de moeder zouden zijn die hij nooit gekend had. En die zij zelf ook misten.

Virginia was dol op haar familie. Sinds het overlijden van hun moeder waren ze nog hechter geworden. Haar grote zus Juliana ging heel voorzichtig door het leven. 'Kijk uit daarvoor! Doe dat niet! Zeg dat maar liever niet!' Juliaan was anders. Hij was niet gauw bang en was door zijn koppige gedrag al vaker in de problemen gekomen. Virginia leek erg op Juliaan. Het voorzichtige gedrag van Juliana lag haar helemaal niet. Ze had een sterke wil en liet zich door niemand de les lezen.

Heerlijk, even vrij zijn! dacht ze, terwijl ze voor dag en dauw alleen buiten liep. Toen ze bij de ton aankwam, was het precies zoals ze had verwacht: helemaal vol. Ze gleed met haar hand door het zoete regenwater en voelde het zachtjes tussen haar vingers stromen. Het was koud, maar ze verheugde zich op het tintelende gevoel zodra het koele water haar huid zou raken. Ze keek om zich heen of niemand haar zag, deed snel haar jurk uit, en legde die onder een afdakje dicht bij de ton. Daar zou het droog blijven. Je wist het maar nooit met die regenbuien. Die konden van het ene op het andere moment in volle hevigheid losbarsten en dan bleef niets in de open lucht droog.

Virginia vulde haar kalebas met het frisse regenwater en goot het in een soepele beweging over haar lichaam. 'Brrr,' zei ze rillend, 'brrrrrr.' Nog een schep, over haar gezicht, nog een schep over haar armen.

Plotseling voelde ze iets kleverigs bewegen over haar rug. Het kroop langs haar schouderbladen. Ze wilde gillen! Heel hard gillen! Maar van haar gegil zouden mensen wakker worden en dan kwamen ze kijken wat er aan

de hand was. De haan zou dan ook zeker een behoorlijk potje gaan kraaien.

Ze sloeg haar hand voor haar mond en liet de kalebas voor haar natte voeten vallen. Wild greep ze in de richting van haar schouderblad. Ze voelde iets slijmerigs tegen haar hand en zag de boosdoener wegspringen. 'Ay no, dori! Ga weg dori!' De kleine kikker kwam behendig op zijn pootjes terecht, vlak naast haar. Hij keek haar aan alsof hij wilde zeggen: 'Ik had je mooi te pakken! De regentijd is aangebroken en dat is ook mijn tijd om te genieten!'

'Weg jij!' riep Virginia, terwijl ze de kalebas snel van de grond oprapte en zich klaarmaakte om die naar de dori te gooien. Met zijn grote ogen zag deze het onraad aankomen, nam een paar grote sprongen en wég was hij!

Voor Virginia was de pret nu echt voorbij. Ze mopperde wat in zichzelf, pakte haar jurk op, kleepte zich snel aan en liep terug naar haar hut. Ze was nog niet binnen of ze hoorde de haan kraaien. Het liefst zou ze weer onder het laken op de grond kruipen en nog even slapen, maar dat kon niet. De regels van de Shon waren streng en er moest gewerkt worden.

De anderen werden nu ook wakker en ze maakten zich zo snel mogelijk klaar voor de dag. Iedereen haastte zich om aan de slag te gaan. Alleen Virginia treuzelde.

'Opschieten!' maande Juliana haar zusje, terwijl ze haar een stukje brood in de handen stopte. 'Maak de Shon niet boos!'

Virginia bond snel haar hoofddoek over haar natte haren en rende achter haar broers aan. Juliaan en Placido waren al op weg naar het veld.

In haar haast lette Virginia niet goed op. ‘Krrr-shhhhh!’ hoorde ze ineens en ze voelde dat er aan haar jurk getrokken werd. Geschrokken keek ze omlaag en zag dat ze was blijven haken aan een cactus. ‘Ay no! Een scheur!’ Virginia hurkte neer en begon voorzichtig, stekel voor stekel, de jurk los te peuteren. ‘Au!’ Een van de stekels prikte gemeen in haar duim. ‘Ook dat nog,’ mopperde Virginia, terwijl ze zag hoe een kleine druppel bloed uit haar duim sijpelde. Ze probeerde de stof zo te vouwen dat je de scheur niet goed zag, maar dat was onbegonnen werk. Ze moest rennen, anders was ze veel te laat op het veld. Eén ding wist ze zeker: ‘Dit wordt vast een rottdag.’

2

OP HET VELD

Op het veld was het warm en stoffig. De typische aardgeur van de ochtendregen was snel verdwenen nadat de zon meedogenloos was gaan schijnen. Algauw had Virginia het zo heet dat ze over haar hele lichaam begon te zweten. Kon ze maar op het bankje in de schaduw bij de kwihi-boom gaan zitten. Maar dat was de plek van Bomba Felix, de opzichter van Shon Jan.

Elke ochtend kwam Bomba Felix aanlopen met zijn ezel, die bepakt was met emmers water en lege blikken om de aloëgel in op te vangen. In de regentijd was er genoeg drinkwater, maar de rest van het jaar was dat anders. ‘Niet te veel drinken!’ waarschuwde de Bomba dan.

De opzichter was een zwijgzame man. Na de ochtendgroet ‘*Bon dia!*’ zette hij iedereen aan het werk en ging hij zelf op een bankje onder de kwihi-boom zitten. De langgerekte groene kwihi-takken waren als een enorme parasol.

Bomba Felix was zwart als vele catibonan en had vroeger zelf ook op het veld gewerkt. Nu was hij oud en deed hij het hele zware werk niet meer. De catibonan die op het veld werkten, brachten hem de blikken met de aloëgel en hij bracht die met zijn ezel naar de loods waar